

[illegible]

şöyle buyurmaktadır: "Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık." (Tâhîrî, 95/4). Gerçekten yaratıkların en güzel zeli insandır. "Yette güzel; ahsen-i takvîm" ifadesi, maddî-manevî her türlü güzel; zelliği içine alır. Boyunun uzunluğu, endamının eşsizliği, akıl, irfan ve dâşî-nice sahibi, konuşan, yazan, sanat kabiliyeti olan bir varlık oluşu, güzel; irkinden, hayrı şerden, ayırabilme zelliği... bu özelliklerden bazılarıdır. [2] İslâm inancına göre insan; akıl, beden, ahlâk ve ruhî-hissî; en mükemmel meleke ve yeteneklerle donatılmıştır. Tertemiz halde, maddî ve mânevî her eşit yükselmeye müsait olarak doğar. Bu yeteneklerle yaratılmış olan insan, şâhikaların en yükseklerine geçebilir. O, böyle bir şerefe sahiptir. Hz. Ali insan içinden ne güzel; slemiştir: "İlacın sendedir de farkında değilsin Derdin de sendedir fakat güzel; remezsin Sanırsın ki sen şâhid; de kâğıt; k bir cırımsın Halbuki sende dârr; lımlı; ş, en bî-yâk âcilem" [3] Bî-yâk şâhid; ir Şeyh Gâlip, İslâm'ın insan konusundaki anlayışını şöyle özetlemiştir: "Hoş; a bak zatına kâim; z bde-i âcilemsin sen Merdüm; m-i dâ; de-ekvâ; n olan âcile; demsin sen" [4] Yani; Kendine iyi bak ki âcilemin; z; s; n sen, Kâinâtın güzel; z bebeği olan insansın sen. Erzurumlu İbrahim Hakkı, Marifetnâme adlı eserinde; "İnsan bedeni, kâğıt; k âcilem, ruhu ise bî-yâk âcilemdir. Âcilemde yaratılan her şeyin benzeri insan vücudunda mevcuttur. İnsanın cismi ve canı bî-yâk âcilemin bir nâşasıdır." [5] diyerek insanın değerini vurgulamıştır. Yâce Allah, İsrâ; Sûresi'nin 70. ayetinde, insana verdiği değeri şöyle beyan etmektedir: "İnsan, biz insanı en güzel; zel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın bir öğünden; st; n kıldık." İNSAN HAYATINA VERİLEN NEM İslâm'da insanın can güzel; venliğine, diğer bir ifadeyle hayat hakkına bî-yâk nem verilmiş ve insan hayatının dokunulmaz olduğu belirtilmiştir. Öyle ki, İslâm'da "zarar; r; t-ı diniyye" şeklinde ifade edilen temel değerler sıralamasında "canın muhafazası" önemli bir yer tutmaktadır. Hatta dinin, canın, aklın, neslin ve malın korunması şeklinde sıralanan bu beş temel ilkenin hepsinin, dolaylı ya da doğrudan, canın korunması ile bir ilgisinin bulunduğunu söylemek mümkündür. Bu değerler sıralamasında canın muhafazası, bazı durumlarda, ilk sırada yer alan dinin muhafazasından daha önce gelmektedir. Nitekim canın muhafazası içinden, dinin kesin olarak yasakladığı bazı haramların yapılmasına izin verilmesi, hatta bazı durumlarda, bu yasakların işlenmesinin zorunlu oluşu, insan hayatına verilen

önemi vurgulayacak nitelikteki uygulamalardır. İNSAN HAYATINI KORUMAYA
YÖNELİK TEDBİRLER İslâm dini de, insanın en tabiî hakkı olan hayatı, hukukun
teminatı altına almış, kişinin yaşama hakkına tam bir saygı gösterilmesini sağlamak
için bir takım maddî ve manevî yaptırımlar koymuştur. Bunları şöyle
özetleyebiliriz: Maddî Yaptırımlar Kur’an’da insanın dünyaya
gönderilişi anlatılırken meleklerin insanoğlunun yeryüzünde fesat çıkarıp
kan dökeceği itirazında bulunduğundan söz edilir. (bk. Bakara, 2/30).
Gerçekten de çok geçmeden Hz. Âdem’ın iki oğlu arasında
kıskançıktan doğan aşırı kin ve düşmanlık sebebiyle ilk kan dökme olayı
meydana gelmiştir. Olay, Ahd-i atik’te ve Kur’an’da yaklaşık ifâdelerle
anlatılır.(bk.Tekvîn, 4/1-8; Mâide, 5/27-31). Kur’an-ı Kerim’de haksız
yere bir cana kıymanın, bütün insanları öldürmüş gibi ağır bir
suç olduğu; bir insanın hayatını kurtarmanın da bütün insanlara hayat verme
gibi yüce ve değerli bir davranış olduğu belirtilerek şöyle buyrulur:
انه من قتل
نفسا بغير نفس
او فساد في
الارض فكانما
قتل الناس
جميعا و من
احياها
فكانما احيا
الناس جميعا
 “... Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk
çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, o sanki bütün
insanları öldürmüştür. Her kim de birini (hayatını kurtararak) yaşatırsa sanki
bütün insanları yaşatmıştır...” (Mâide, 5/32) İslâm dininde kişilere
karşı işlenen öldürme ve yaralama suçlarında misli ile cezalandırma (kisas)
ilkesi esastır. Konu ile ilgili bir çok âyet ve hadis vardır. Nitekim Kur’an-ı
Kerim’de: يا ايها
الذين امنوا
كتب عليكم
القصاص في
القتلى الحر
بالحر والعبد
بالعبد
والانثى
بالانثى فمن
عفي له من اخيه
شيئ فااباع
بالمعروف و
اداء اليه
باحسان ذالك
تخفيف من
ربكم و رحمة
فمن اعتدى بعد
ذلك فله عذاب
اليم “Ey iman edenler! Öldürülenler

hakkında size kısas farz kılındı. Hüre karşı hür, köleye karşı köle, kadına karşı kadın kısas edilir. Ancak öldüren kimse, kardeşi (öldürenin vârisi, velisi) tarafından affedilirse, aklın ve dinin gereklerine uygun yol izlemek ve güzellikle diyet ödemek gerekir. Bu, Rabbinizden bir hafifletme ve rahmettir. Bundan sonra tecâvüzde bulunana elem dolu bir azap vardır.” (Bakara, 2/178). و لا تقتلوا النفس التي حرم الله الا بالحق و من قتل مظلوما فقد جعلنا لوليه سلطانا فلا يسرف في القتل انه كان منصورا “Haklı bir sebep olmadıkça, Allah’ın öldürülmesini haram kıldığı cana kıymayın. Kim haksız yere öldürülse, biz onun velisine yetki vermişizdir. Ancak o da (kısas yoluyla) öldürmede meşru ölçüleri aşmasın. Çünkü kendisine yardım edilmiştir” (İsrâ, 17/33) buyurulmuştur. Hz. Peygamber’ın bir çok söz ve uygulaması[6] da misli ile cezalandırmanın meşrû olduğuna delil kabul edilmektedir. Bu bağlamda Rasülüllah da: و من قتل عمدا فهو قود “... Kim kasten bir cana kıyarsa (cezası), kısastır… ”[7] buyurmuştur. Kişilerin can güvenliğine diğer bir ifadeyle hayat haklarına yöneltlen haksız saldırılara karşı cezâî yaptırımlar getirilmesi, can güvenliğine verilen önem doğrultusunda yapılmış düzenlemelerdir. Ayrıca, cinâyet işleyen kimsenin, öldürülenin yakınları tarafından öldürülmesi değil, suçlunun devlet eliyle, objektif ve âdil yargılama sonucu cezalandırılması ilkesi benimsenmiştir. Bütün bunlar, insan hayatını korumaya verilen değerin bir başka açdan ifadesidir. İslâm dininde savaş halinde bile müslüman savaşçıların düşmanı öldürme hakkı çok sınırlı tutulmuş, kadın, çocuk, din adamı, yaşlı kimseler gibi fiilen savaşa katılmayanların öldürülmesi yasaklanmış, savaş esirlerinin yaşama hakkı korunmuştur. Fiilî savaş durumu veya cezanın infazı, meşrû müdafa gibi hukuka uygunluk hallerinin bu yasak dışında kaldığı açıktır. Manevî Yaptırımlar İslâm dininde insan canına kıymanın kısas ve diyet gibi dünyevî yaptırımları yanında manevî (uhrevî) yönden de birtakım müeyyideleri vardır. Kur’an-ı Kerim’de, hukukî bir gerekçeye dayanmaksızın kişilerin canlarına kıymanın, Allah’ın gazap ve lânetine uğramaya sebep olacağı, dolayısıyla ne derece ağır bir manevî sorumluluğu bulunduğu şöyle dile getirilir: و من يقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم خالدا فييها و غضب الله عليه و لعنه و اعد له عذابا عظيما “Kim bir mürsquo;mini kasten öldürürse, cezası, içinde ebedî kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, lânet etmiş ve onun için

[illegible]

[illegible]

الجنة

Onun vücudunda bir yarası vardı. Onun yarının elem ve ızdırabına dayanamayıp, bir bıçak almış da onunla elini kesmişti. Fakat kan bir türlü kesilmemiş nihayet ıslanmıştı.

Yüce Allah; kulum kendi kendine ölüme teşebbüs ederek benim önüme geçti. Ben de ona cenneti haram kıldım” buyurmuştur.[\[13\]](#)

[illegible]

Sıkıntılara göl;gül;s göl;stermek, şartları ne kadar köl;tül; olursa olsun, Allah'ın olan inanç ve gül;veni yitirmemek, mül;sl&uumul;manın temel karakteri ve ilkesi olmalıdır. Ül;stelik bu yolda göl;sterilen sabır ve m&uumul;cadenin Allah katında b&uumul;y&uumul;k bir ecri ve değeri vardır.

Kur'an-ı Kerim'de hayatta karşılaşılan sıkıntı ve problemlerin birer sınav aracı olduğu, bunlara karşı sabır ve metanet gösterildiğinde iyi sonuçlanacağı sıkıca hatırlatılır. Bu konuda, örnek olarak, bir iki yet zikrederim:

[illegible]

لنبلونكم

بشيئ من الخوف

و الجوع و نقص

من الاموال

والانفس:

والثمرات و

ب:ش:ر ا:ل:ص:ا:ب:ر:ي:ن

[illegible]

Sabredenleri müdele.” (Bakara, 2/155). الذين

اذا ذكر الله

و:ج:ل:ت ق:ل:و:ب:ه:م و:

ا:ل:ص:ا:ب:ر:ي:ن: ع:ل:ى,

م:ا: ا:ص:ا:ب:ه:م: و:

ا:ل:م:ق:ي:م:ي:

ا:ل:ص:ل:و:ة: و: م:م:ا:

ارعغػؽؾ
رزقناهم

ينفقون

“Onlar, Allah anıldığı zaman kalpleri ürperen, başlarına gelen musîbetlere sabreden, namazı dosdoğru kılan ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcayan kimselerdir .” (Hac, 22/35).

[illegible]

[illegible]

[illegible]

konusunda bizlere örneklilik etmiştir. Mül’min, başına gelecek çeşitli sıkıntılar karşısında imtihan geçirebilir. O, sabır ve metaneti, Allah’a olan güveni ile bu ağır sınavı kazanmak durumundadır. Bu hususta Allah Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyurur: لتبلونفي اموالكم وانفسكم ولتسمعن منالذين اوتواالكتاب منقبلكم ومنالذين اشركواذى كثيرا و انتصبروا وتتقوا فانذالك من عزمالامور “Andolsun, mallarınız ve canlarınız konusunda imtihana çekileceksiniz. Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve Allah’a ortak koşanlardan üzücü bir çok söz işiteceksiniz. Eğer sabreder ve karşı gelmekten sakınırsanız bilin ki, bunlar (yapmaya değer) azmi gerektiren işlerdendir.” (Âl-i İmrân, 3/186). SONUÇ Aklî, bedenî, ahlîkî ve ruhînî en mükemmel meleke ve yeteneklerle donatılmış olan insan tertemiz halde, maddî ve mânevî her çeşit yükselmeye müsâit olarak doğar. Dinimizde insanın can güvenliğine, başka bir deyişle hayat hakkına büyük önem verilmiş ve insan hayatının dokunulmaz (masum) olduğu belirtilmiştir. Kişinin yaşama hakkına tam bir saygı gösterilmesini sağlamak için de bir takım maddî ve mânevî yaptırımlar konmuştur. İslâm Dininin temel amaçlerinin başında gelen “canın korunması” ilkesinin bir sonucu olarak kişinin haksız yere başkasını öldürmesi gibi, kendi canına kıyması (intihar) da kesin biçimde yasaklanmıştır. Peygamberimiz’in (a.s.) intiharla ilgili hadislerinde vurguladığı husus ise, insanın kendi canına kıymasının affedilemeyecek ölçüde büyük bir suç, günah ve haram olduğu gerçeğidir.

[1] Bu bölüm, Din İşleri Yüksek kurulu Üyesi Şükrü ÖZBÜĞDAY tarafından hazırlanmıştır, [2] Hamdi Yazır; Hak Dini Kur’an Dili, VII,.5025. Eser Neşriyat, İstanbul, 1971. [3] Yazır, VIII, 5936. [4] Abdülbâki Gölpınarlı; Şeyh Galip Divanından Seçmeler, , s.10. İstanbul, 1971. [5] Erzurumlu İbrahim Hakkı; Marifetnâme, s.97. Sadeleştiren, M. Fuad Başar, İstanbul, 1984. [6] Meselâ bk. Buharî, Diyât, 6, 8, VIII, 38; Müslim, Kasâme, 6, II, 1302-1303. [7] İbn Mâce, Diyât, 8, II, 880. [8] Buhârî, İlim, 37, I, 35; Müslim, Hac, 147, I,, 889. [9] Buhârî, Vesâya, 23, III, 195; Müslim, İman, 144, I, 91. [10] İbn Kesîr İsmail b. Fida, Tefsîrül’l-Kur’âni’l-Azîm, I, 480. Mısır, tarihsiz. Yazır, II, 1343-1344 [11] Buhârî, Cenâiz, 84, II, 100. [12] Müslim, İman, 175, I, 103-104;Tirmizî, Tıb,7, IV, 386. [13] Buhârî, Cenâiz, 84, II, 100; Enbiya, 50, IV, 146. [14] Buhârî, Cihad, 77, III, 226; Meğazî,38, V, 74. [15] Hayati Hökelekli, “İntihar”, DİA, XXII, 353. İstanbul, [16] Necati Öner, Stres ve Dînî İnanç, s.14,66. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1989. [17] Seyfettin Yazıcı, İnananların Güç Kaynağı Duâ, s.5-6. Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara,2002.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)